

Ляховська О. С.,
аспірантка Київського національного університету культури і мистецтв

СОЦІОКУЛЬТУРНА АНІМАЦІЯ В СУЧАСНОМУ КРУЇЗНОМУ ТУРИЗМІ

Стаття присвячена огляду соціокультурної анімації в сучасному круїзному туризмі. Розглянуті особливості культурної анімації в круїзному туризмі та охарактеризовано інфраструктуру сучасних лайнерів.

Ключові слова: круїзний туризм, соціокультурна анімація, інфраструктура, елітарність, клас, компанії.

Статья посвящена обзору социокультурной анимации в современном круизном туризме. Рассмотренные особенности культурной анимации в круизном туризме и охарактеризована инфраструктура современных лайнеров.

Ключевые слова: круизный туризм, социокультурная анимация, инфраструктура, элитарность, класс, компании.

The article is devoted to the review of sotsiocoultournoi animation in modern cruising tourism. The considered features of cultural animation in cruising tourism and infrastrouctourou of modern liners is described.

Key words: cruising tourism, sotsiocoultourna animation, infrastrouctoura, elitarnist, class, companies.

Незважаючи на трагічні події з круїзним лайнером Коста Конкордія, круїзний туризм залишається одним найбільш популярних видів туризму, який розвивається надзвичайно швидкими темпами та є одним з перспективних і прибуткових секторів економіки. За прогнозами іноземних компаній, у 2017 році у світі налічуватиметься понад 24 млн. круїзних туристів, нині щороку подорожують морем майже 15 млн. осіб. На підставі вищенаведеного особливої важливості набуває вивчення особливості культури сервісу в круїзному туризмі, що зумовлює актуальність дослідження.

Круїзний туризм у вітчизняній науковій літературі взагалі не досліджений. Майже не зустрічається і саме поняття. Круїзний туризм не виділяється навіть у детальній класифікації видів туризму, наведеної у навчальному посібнику М. Кляпа і Ф. Шандора.

Соціокультурна анімація є однією з відносно молодих галузей, проте різноманітні аспекти соціокультурної анімації досліджували науковці різних країн, починаючи з 60-х років ХХ ст., а саме: праці французьких науковців М. Кайреса, Р. Лабури, П. Бенера, А. Гурдона, М. Сімоно, Е. Лембо, А. Тірі, у країнах Східної Європи – С. Байлик, К. Данек, Є. Мамбеков, Л. Сайкіна, І. Шульга, Г. Вовк, І. Петрова, К. Чекалов, Л. Куріло та ін.

Н. Гаранін, І. Булигіна визначають анімацію як різновид діяльності під час подорожі в межах туристичного підприємства, транспортного засобу або у місті перебування туристів, яка залучає їх до різноманітних заходів через участь у спеціально розроблених програмах дозвілля [3; 22]. Анімаційні програми включають спортивні ігри та змагання, танцювальні вечори, карнавали, ігри, хобі, заняття, що входять у сферу духовних інтересів [7].

На думу Є. Мамбекова, анімація постає як складний інструмент, що використовується для усіх типів культури і для будь-якої аудиторії як посередницька структура між культурною творчістю, розповсюдженням культури та аудиторією [5; 72].

Питання анімаційної складової сервісу, який надається туристам, взагалі є мало дослідженим й у вітчизняній культурології. Так, українські автори С. Байлик і О. Кравець ведуть мову про анімаційні послуги в туризмі як про додаткові туристичні послуги. «Анімаційними послугами називають додаткові послуги, що надаються туристу та дозволяють, поряд з добре організованими проживанням, харчуванням, створити найбільш комфортні умови для відпочинку. Правильно організована анімація не залишає гостя без належної уваги, він постійно зайнятий тим, що доставляє йому задоволення, викликає позитивні емоції, формує прекрасний настрій і збуджує бажання повернутися до таких емоцій знову і знову» [1; 5].

Мета статті – узагальнити сучасний досвід організації соціокультурної анімації в морському круїзному туризмі.

Особливість круїзного туризму полягає в тому, що питома вага анімаційної складової є дуже значною. На період від кількох днів до кількох тижнів туристи знаходяться на лайнері посеред одноманітної водної стихії. Розважальна складова круїзного маршруту переважно зосереджена на самому судні: численні розваги, атракціони, театри і казино, компактно розміщені на палубах лайнера, для певної частини туристів є самодостатньою атракцією.

Якість сервісу, і насамперед анімаційного, часто виступає тим чинником, який спонукає людину до повторення круїзної подорожі. І навпаки, його низька якість здатна стати причиною або відмови від повторення таких подорожей, або зміни круїзної компанії. Тому нині конкурентна боротьба між круїзними компаніями пролягає і в розробці нових туристських маршрутів, в підвищенні рівня сервісу на лайнерах у цілому, і в урізноманітненні анімаційних послуг зокрема.

Значення культурної анімації в круїзному туризмі зросло ще й у зв'язку з тим, що у другій половині ХХ ст. теплоходи перетворилися на справжні плавучі курорти. Не випадково круїзним лайнерам присвоюються зірки на кшталт готелів. Інфраструктура сучасних кораблів схожа на інфраструктуру п'ятизіркових готелів, і як на сучасних курортах, тут панує атмосфера відпочинку, дозвілля і розваг.

Останніми роками конкуренція на ринку круїзного туризму є дуже високою, як між великими круїзними корпораціями, так і між окремими компаніями. Більшість круїзних компаній нині входить до мега холдінгу Carnival Corporation: Carnival Cruise Line, Costa Cruises (Італія), Princess Cruises (США), Cunard (Велика Британія), Holland America Line (Голландія) та ін.

До іншого мегахолдінгу – Royal Caribbean Ltd – входять круїзні компанії Royal Caribbean International, Celebrity Cruises та ін., тому гостро постає питання знаходження тієї чи іншої конкурентної переваги. Основними принципами позиціонування, крім традиційного – за ціновою політикою, можна вважати такі: за елітарністю; за маршрутами (у тому числі ексклюзивними); за розвагами, які надаються на самому круїзному лайнері.

За ознакою елітарності, що автоматично означає і високу цінову категорію, надає свої послуги відносно невелика кількість круїзних компаній. Так, категорія Deluxe

(Люкс) в круїзній індустрії представлена компаніями: Crystal Cruises (дочірня фірма японської Nippon Yusen Kaisha), Oceania Cruises, Regent Seven Seas Cruises, Silver Sea Cruises, Star Clippers (Монако). Зважаючи на високу вартість оздоблення суден цих компаній, що складає один з компонентів люксового круїзного відпочинку, їх флот зазвичай є малочисельним. Так, Silver Sea Cruises має чотири круїзні лайнери: Silver Cloud, Silver Shadow, Silver Whisper, Silver Wind. Crystal Cruises має два шестизіркових лайнери: Crystal Serenity і Crystal Symphony. Star Clippers – три, але унікальні: це парусники зі статусом мега-яхт класу люкс: Star Clipper, Star Flyer, Royal Clipper. Три шестизіркові лайнери і у Regent Seven Seas Cruises: Seven Seas Mariner, Seven Seas Navigator, Seven Seas Voyager.

У категорії класу Преміум послуги з круїзних подорожей пропонують компанії Azamara Cruises, Celebrity, Cunard, Holland America Line, Princess Cruises (США), Pullmantur Cruises (Іспанія) та ін. Найбільша кількість суден у Holland America Line, яка випускає на круїзні маршрути 15 лайнерів, серед яких є й судна чотиризіркові. У Celebrity – 11, у Cunard всього три, проте уславлені – три «королеви»: Queen Elizabeth, Queen Mary, Queen Victoria. До речі, лайнер саме цієї компанії – Carpathia – у свій час підібрав вцілілих пасажирів з «Титаніка». Нова круїзна компанія Azamara Cruises має лише два лайнери: Azamara Journey і Azamara Quest, обидва п'ятизіркові.

Основна маса пропозицій на міжнародному ринку круїзного туризму зосереджена у класі Стандарт, де працюють і дуже потужні, і такі, що мають вже відомі бренди, і молоді круїзні компанії: Carnival Cruise Line (24 мега лайнери), Costa Cruises (Італія), Royal Caribbean International, MSC Cruises (Італія), CruiseEurope, Nicko Tours (Японія), Hurtigruten, Norwegian Cruises Line (Норвегія).

Анімаційна складова представлена у всіх наведених категоріях, утім у різному ступені. Її забезпечення має матеріальну і нематеріальну складові. Перша представлена інфраструктурою розваг, друга – культурно-розважальними програмами, які пропонуються туристам.

Тому позиціонування за розвагами має місце і в середині позицій за цінovими категоріями. Втім, можливо, найбільш виразно анімаційне позиціонування спостерігається в класі Стандарт, який є найбільш демократичним, отже, масовим.

Так, не випадково круїзна компанія Carnival Cruise Line обрала своїм слоганом «Fun for All. All for Fun» – «Розвага для всіх. Все для розваги». «Лайнери розваг» – «Fun Ship» – так позиціонує свої лайнери компанія. Наприклад, п'ятизірковий лайнер компанії Carnival Magic має розгалужену рекреаційно-розважальну інфраструктуру: аквапарк, 10 джакузі, солярій на відкритих палубах, 4 басейни, два з яких мають розсувний дах, відкрита пляжна зона із великим екраном, що дозволяє одночасно засмагати і переглядати відео. Для занять спортом пропонується тренажерна зала, спортивний майданчик для баскетболу і волейболу, тенісу; бігова доріжка на відкритій палубі, міні-гольф, SPA-зона площею 3000 кв.м. Свої розваги пропонують казино і дискотеки, театр, ігрові кімнати для дітей та підлітків, 3 дитячі клуби, окремий басейн і аквапарк для дітей. Ще однією особливістю Carnival Magic є 8 ресторанів, у той час як лайнери цієї компанії мають, зазвичай, не більше трьох або навіть двох. Всі ресторани, а також 12 барів і стек-хаус працюють за системою «все включено».

Подібна інфраструктура є характерною і для інших лайнерів компанії, однак деякі з них мають відмінності у цій складовій: родзинкою розважальної інфраструктури на лайнері Carnival Destiny є тренажери для гри у гольф та відеосистема, призначена для навчання цій грі. Все решта – басейни, тренажерні зали, джакузі, спортивні майданчики типові для лайнерів компанії.

Лайнер Carnival Destiny позиціонує себе передусім за послугами харчування: можливістю поїсти у будь-яку годину дня чи ночі. Однак не гіршою є й інфраструктура розваг. Особливістю Carnival Legend є розважальні програми: під час круїзу тут проводяться кулінарні шоу. Такі шоу складають анімаційну родзинку і круїзів на лайнерах Carnival Miracle і Carnival Pride. А ось на Carnival Splendor унікальна пропозиція не тільки в одному з найбільших SPA-комплексів на круїзних лайнерах – "Cloud 9 Spa", але й шоу у стилі Лас-Вегас, є тут і галерея "The fun shops of Carnival". На Carnival Triumph є зона для засмаги topless, а Carnival Valor – перший корабель компанії Carnival, де був встановлений Wi-fi.

Круїзні лайнери компанії Royal Caribbean International (RCI) позиціонують себе як плавучі курорти. Лайнер Brilliance of the Seas має солярій, басейни, скеледром, сучасний SPA і фітнес-центри, багато ресторанів, бари, кафе на будь-який смак, майданчики для активного відпочинку, щоденні вечірні вистави в театрі, казино, нічний клуб, дискотека, кабаре, галерея магазинів. Brilliance of the Seas відноситься до кораблів класу «Редіанс», що мають дизайн супер-яхт, пишну рослинність, каскадні водоспади та екзотичні солярії.

Інший лайнер Rci Liberty of the Seas позиціонується як лайнер для сімейних круїзів. Тому культурно-анімаційні програми орієнтовані на дитячу аудиторію. Аніматори зображують героїв улюблених мультфільмів студії Dreamworks на борту лайнера. Гості лайнера подорожують разом із «зірками» Голлівуду: Шреком, Фіоною, Кунг-фу пандою і персонажами мультфільму «Мадагаскар». Діти можуть поснідати із героями мультфільмів, взяти участь у фотосесії, переглянути мультфільми в 3D форматі, прем'єри нових мультфільмів студії Dreamworks. В каюті працює телеканал студії Dreamworks, проходять програми з героями мультфільмів у дитячому клубі Adventure Ocean.

Лайнер цієї ж компанії Adventure of the Seas оздоблений атракціонами, такими як Adventure Beach – дитячий аква-комплекс з басейном; Adventure Ocean – унікальний комплекс програм розваг для дітей у віці від 3 до 17 років; ігровий зал Video Arcade; дитяча дискотека Teen Disco.

Унікальна пропозиція розважальної складової інфраструктури лайнера Explorer of the Seas – у справжній льодовій ковзанці, а також стінки для занять альпінізмом на висоті 60 м над рівнем моря. Крім того, задовольнити потребу в активному відпочинку можна на майданчику для міні-гольфу, за допомогою гольф-імітаторів, на ролледромі, баскетбольному і волейбольному майданчиках. На Explorer of the Seas – найбільше на круїзних лайнерах казино. Шопінг пропонує Королівський променад з численними бутіками. Із екзотичної анімації – офіціанти, які танцюють в одному з альтернативних ресторанів лайнера – ретро-кафе.

На лайнері компанії Freedom of the Seas родзинкою є басейн зі штучними хвилями для серфінгу, а також джакузі, розташовані на висунутому над океаном майданчику зі

скляним дном, палуба з аквапарком, який вночі перетворюється на нічний клуб. Лайнер одержав приз за кращі дитячі програми серед круїзних компаній. Інший лайнер компанії Enchantment of the Seas належить до лайнерів класу «Віжн», ознакою якого є атріуми і сходи, декоровані білим мармуром, а більш ніж 50% лайнера – це скляні поверхні – вітражні вікна, скляні навіси, світлові вікна й ілюмінатори в ріст людини.

Компанія Princess Cruises сповідає гасло «Escape completely», що переводять або як «Повне погруження», або «Що бажаєте, де бажаєте», або «Розчинись повністю». Лайнери компанії Caribbean Princess, Dawn Princess, Emerald Princess та інші Princess пропонують стандартні для цього класу розваги, а серед розважальних програм програми для дітей, музичні шоу, жива музика, дискотеки, театр. Схожою є атрактивна насиченість на лайнерах круїзної компанії Pullmantur Cruises, причому навіть на чотиризіркових. Наприклад, на лайнерах компанії Sovereign і Empress представлена розгалужена інфраструктура розваг і відпочинку: 2 відкритих басейни, критий басейн, 4 джакузі, солярій на відкритих палубах. Тренажерний зал, стіна для скелелазіння, настільний теніс, бігова доріжка на відкритій палубі, SPA-центр, салон краси, перукарня, казино, театр, дискотека, нічний клуб, кімната для гри в карти, Інтернет-кафе, торговий центр, конференц-зала. Для дітей передбачено 3 міні-клуби, дискотека, ігрові автомати. Лайнер цієї ж компанії Empress пропонує для туристів тренажерний зал, стіну для скелелазіння, настільний теніс, міні-гольф, бігову доріжку, SPA-центр, салон краси, перукарня, казино, театр, нічний клуб, дискотека, кімната для гри в карти, бібліотека, Інтернет-кафе. Інфраструктура рекреації представлена двома відкритими басейнами, трьома джакузі, солярієм на відкритих палубах. Для дітей – міні-клуб (з 2 до 17 років), басейн, міні-диско, ігрові автомати.

Свою інфраструктуру відпочинку і розваг мають і круїзні лайнери компанії Costa Cruises, які в цілому позиціуються як лайнери для відпочинку і рекреації. Її особливістю, зокрема, є ексклюзивний дизайн.

Так, Costa Victoria вітальні прикрашені унікальними творами мистецтва, на Costa Classica елегантні номери, прикрашені скульптурою Арнальдо Помодоро, на Costa Atlantica палуби лайнера оформлені фото зі зйомок фільму Федеріко Фелліні “Dolce Vita” і замальовками до фільму художника Міло Манара. На борту знаходиться Caffè Florian у вигляді точної копії знаменитого кафе на площі Святого Марка в Венеції. На Costa Europa – ціла колекція творів мистецтва – від античних до робіт фламандських художників, а також китайські бронзові скульптури і корабельна гармата XVII ст. Для Costa Magica Accademia di Brera в Мілані створила серію творів мистецтва, якими прикрашені сходи і каюти лайнера. Мають свої родзинки розважальної інфраструктури і окремі лайнери компанії. На Costa Victoria пропонуються планетарій і унікальна Concorde Plaza, оточена скляними стінами з видом на море, що оживає вечорами завдяки живій музиці і танцям.

На Costa Classica особливістю є панелі дизайнера Джорджіо Крістіні на стінах ресторану Tivoli, зображення на яких – краєвиди європейських міст, італійські ландшафти – змінюються кожен вечір, а на Costa Romantica є капличка для людей з відповідними потребами. Costa Fortuna позиціуюється як найбільш комфортабельний і вишуканий лайнер компанії, який успадковав кращі традиції відомих італійських лайнерів

минулого: Vulcania, Conte di Savoia, Raffaello. Крім типової для лайнерів цього класу інфраструктури розваг, що включає басейни, один з яких знаходиться на кормі, на Costa Serena традиційною є анімаційна програма "Римський вечір", учасники якого переодягаються до вечері у римські тоги.

Costa Concordia позиціювався як лайнер для оздоровчого відпочинку. Розрахований на 3780 пасажирів, він пропонував розгалужену інфраструктуру відпочинку і розваг.

Компанія MSC Cruises робить з наголос на рекреативній складовій, що забезпечується відповідною інфраструктурою. Так, її лайнер MSC Orchestra як рекреаційно-рважальну складову свого сервісу пропонує заняття фітнесом і розслабляючі SPA-процедури; величезну кількість розваг нон-стоп і шоу на будь-який смак. Лайнер компанії Armonia крім стандартної інфраструктури розваг, оздоблений SPA-центром Atlantica, який пропонує численні процедури з релаксації. Новий лайнер MSC Cruises – MSC Fantasia позиціється як лайнер нового покоління: ЕКО-лайнер. Він забезпечений технологіями, здатними захищати навколишнє природне середовище. Крім цього – численні розваги, сере яких кімната для гри у карти, стимулятори гонок формули 1, казино, нічні клуби, театр, кінотеатр тощо.

Компанія Hurtigruten позиціонує за іншою ознакою: вона пропонує унікальну подорож на криголомі MS Fram.

Лайнер компанії Norwegian Cruises Line (NCL) Norwegian Epic був спущений на воду у червні 2010 р. Norwegian Epic втілює в собі усе найкраще, що було досягнуто цією компанією за останні роки. Концепція компанії – «Freestyle Cruising» – «Круїзи у вільному стилі» – дає туристам можливість відпочивати так, як хочеться, на борту "дозволено усе". Ніяких розкладів, обідніх змін, не кажучи вже про вечірню форму одягу за вечерею. Norwegian Epic позиціонується як лайнер майбутнього, лайнер, де кількість технічних новинок перевищила усі ймовірні межі. На лайнері туристам пропонується неймовірний вибір розважальних послуг, яких немає ні на жодному іншому круїзному кораблі цього класу.

У «Преміум» сегменті круїзного туризму також важливою складовою виступає культурно-розважальна програма та інфраструктура розваг та відпочинку. Так, круїзна компанія Azamara Cruises позиціонує свої лайнери: Azamara Journey і Azamara Quest як плавучі SPA-центри, як лайнери відпочинку і релаксації. На обох лайнерах свої послуги пропонує «AstraSpa» на рівні кращих світових SPA-центрів. Набір пропозицій: акупунктура, мікродермабразія, косметологія.

Круїзи класу Преміум пропонує круїзна компанія Celebrity Cruises. Зазвичай, лайнери Celebrity – Celebrity Constellation, Celebrity Equinox, Celebrity Galaxy, Celebrity Infinity, Celebrity Mercury, Celebrity Solstice, Celebrity Millennium, Celebrity Summit – мають 3 басейни, у тому числі із гідромасажем, 4 джакузі, SPA-центри з великим вибором процедур, фітнес-центри, численні бари, ресторани, казино, клуби, спортивні майданчики, кімнати для гри у карти, галереї бутиків, театри, сигарні клуби тощо.

Окремо позиціонується Celebrity Solstice – найбільший лайнер Преміум-класу. На ньому вперше була реалізована концепція «Клаптик живої природи на борту», зокрема, втілена у справжньому зеленому газоні площею понад 2000 кв.м., на якій розміщується

"The Lawn Club", до зеленої зони також входять патіо, в якому можна випити кави, і навіть майстерня складувів. Проводяться унікальні розважальні шоу за участю складувів. До послуг туристів також ціла палуба велнесу з басейнами, джакузі, фітнес-центром і розкішним аква-спа, аркада відео-ігор, магазини, дитячі клуби, казино, галерея мистецтв, кімната для гри у карти.

Відрізняється і лайнер Celebrity Xpeditions, розрахований лише на 98 пасажирів. Ця мега-яхта здійснює морські круїзи до найвіддаленіших і екзотичних куточків земної кулі. Інфраструктура дозвілля – мініатюрний SPA-центр, який пропонує своїм гостям великий різновид масажів, відвідування сауни, фітнес-центр.

У сегменті люксового круїзного туризму основним принципом позиціонування є ексклюзивність пропозиції, зокрема круїзів розкошів. На цей імідж працює передусім оздоблення судна, площа кают, зазвичай съютів із власними балконами, меншою кількістю пасажирів, індивідуальний підхід до клієнтів і мінімальною регламентацією організації часу відпочинку на лайнері його пасажирів. Втім, і лайнери класу люкс використовують анімаційні «родзинки». Так, вітрильник Royal Clipper має скляне дно, на зразок прогулянкових субмарин, що дозволяє спостерігати за підводним світом під час усієї подорожі. Також має майданчик, з якого можна займатися водними видами спорту безпосередньо в морі: катання на водних лижах, дайвінг.

Nautica 5* – лайнер компанії Oceania Cruises, яка спеціалізується на круїзах класу «Люкс» та вирізняється тим, що пропонує розкішні умови для туристів. Позиціонується на сегменті «люкс для закоханих та романтиків». Компанія провадить нові стандарти розкоші, у поєднанні з сегментом для гурманів. Анімаційна програма, зокрема, включає кулінарну школу – ексклюзивну на круїзних судах. Інфраструктура відпочинку і розваг: басейн, казино, танцювальна зала, кімната для гри в карти, бібліотека, художня галерея, торговий центр, 3 джакузі, солярій, бігова доріжка на відкритій палубі, фітнес-центр, SPA-центр, салон краси. Колекція унікальних маршрутів по всьому світу, дводенні стоянки в багатьох портах, для ознайомлення з культурою, історією і кухнею різних країн.

У шестизіркових лайнерах круїзів класу люкс компанії Crystal Cruises Crystal Serenity і Crystal Symphony не тільки оздоблення і послуги харчування елітного рівня, але й розваги: це шоу у бродвейському стилі, казино на лайнерах від знаменитого Caesars Palace Лас Вегаса, рулетка, «блек-джек», гра в кості, понад 100 ігрових автоматів.

Серед розваг – кабаре, для учасників круїзу організуються коктейльні вечірки, танці в клубі, а також безкоштовні курси з навчання гри на фортепіано від Yamaha, курси іноземних мов, комп'ютерні курси. Свої послуги надають персональні інструктори з гольфу і міні-гольфу, інструктори з танців, інструктори для дітей та підлітків, їх розваги під спостереженням інструкторів, лекції по маршруту круїзу, торговельний пасаж класу люкс, кінотеатр, бібліотека. Фітнес-програми, басейни, джакузі, фітнес-центр з персональними інструкторами, SPA-салон і салон в стилі фен-шуй із сауною, паровою лазнею, масажем і SPA процедурами. Уроки йоги, пілатес.

Три шестизіркові лайнери компанії Regent Seven Seas Cruises: Seven Seas Mariner, Seven Seas Navigator, Seven Seas Voyager мають на своїх бортах дворівневі театри, нічні клуби, сигарні клуби, казино, ігрові автомати, басейн, джакузі, фітнес-центри, бігові

доріжки, SPA-салони, салони краси, турецькі лазні, пропонується ароматерапія, масаж, фітнес-центр, бібліотека.

Підсумовуючи, слід зазначити, що соціокультурна анімація в морському круїзному туризмі становить ознаку, за якою відбувається сегментація круїзних турів в середині цінкових категорій: і круїзи класу Стандарт, і класу Преміум, і класу Люкс диференціюються значною мірою і за розважально-дозвіллевою складовою своїх сегментів. Конкурентна перевага всередині них часто досягається саме за рахунок певної унікальної розваги: чи то льодового майданчика, чи то кулінарної школи, чи то шоу складувів тощо. Останнім часом позиціонування пропозицій у морському круїзному туризмі відбувається саме за рахунок збільшення номенклатури розваг і розширення соціокультурних анімаційних програм. Тому подальші наукові пошуки в цьому напрямі будуть присвячені пошукам шляхів вирішення проблем культури сервісу в круїзному туризмі.

Література:

1. Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посіб. / С. І. Байлик, О. М. Кравець. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 197 с.
2. Булыгина И. И. Об анимационной деятельности в туристских и спортивно-оздоровительных учреждениях / И. И. Булыгина, Н. И. Гаранин // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 11. – С. 26–29.
3. Гагарин Н. И. Менеджмент туристической и гостиничной анимации: учебное пособие / Н. И. Гаранин, И. И. Булыгина. – М. : Советский спорт, 2003. – 128 с.
4. Кляп М. П., Шандор .Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – К. : Знання, 2011. – 334 с.
5. Мембеков С. Б. Организация досуга во Франции: Анимационная модель: дис. На соискание науч. степ. канд. пед. наук: спец.13.00.05 / С. Б. Мамбеков. – СПб., 1992. – 196 с.
6. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини / В. В. Козик, Л. А. Пайкова, Н. Б. Давнленко // Навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп – К. : Знання-Прес, 2002. – 406 с.
7. Туристияна компанія Антарес Тур: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.antares-tour.com